

## Masz sprawę, jesteś świadkiem niecodziennej sytuacji, zadzwoń!

red. Krzysztof Juszczał  
tel. 695 385 509

# STULECIE „CUDU NAD WISŁĄ”

Dokończenie ze str. 1.

## NAJWAŻNIEJSZE FAKTY DOTYCZĄCE HISTORII I PRZEBIEGU BITWY WARSZAWSKIEJ 1920 R.

Bitwa Warszawska nazywana także Cudem nad Wisłą - starcie zbrojne stoczone w dniach 13-25 sierpnia 1920 roku pomiędzy Rosją Radziecką i Polską. Decydująca bitwa wojny polsko-bolszewickiej.

Znalazszy się w krytycznej sytuacji, u progu spodziewanej przez wielu klęski, oddziały Wojska Polskiego zdołały odepchnąć i pokonać nacierającą Armię Czerwoną. Zwycięstwo strony polskiej w bitwie pozwoliło zachować niepodległość odradzającej się Rzeczypospolitej, a także przekreśliło radzieckie plany ofensywy na Europę Zachodnią oraz plany rozpętania międzynarodowej rewolucji.

Kluczową rolę odegrał manewr Wojska Polskiego oskrzydający Armię Czerwoną, opracowany przy udziale szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego - Tadeusza Rozwadowskiego, a przeprowadzony przez Naczelnego Wodza - Józefa Piłsudskiego, wyprowadzony

znad Wieprza 16 sierpnia 1920, przy jednoczesnym związaniu głównych sił bolszewickich na przedpolach Warszawy.

Był to przełomowy moment dla strony polskiej, która od czasu zakończenia ofensywy na Kijów pozostawała w odwrocie, zmuszona przez wojska radzieckie do chaotycznego wycofywania się na zachód. Bezpośrednio przed bitwą, na przełomie lipca i sierpnia 1920 roku, sytuacja



gen. Tadeusz Rozwadowski

wojsk polskich stawała się krytyczna. Niepowodzeniem zakończyła się próba powstrzymania ofensywy wojsk bolszewickich na linii Bugu, z początkiem sierpnia oddano twierdzę Brześć. Armia Czerwona miała otwartą drogę na Warszawę, która stanowiła ważny cel strategiczny jako centrum polityczne, gospodarcze i finansowe odradzającej się Polski. Siły polskie wydawały się bliskie rozpadu, a obserwatorzy przewidywali decydujące zwycięstwo sowieckie.

6 sierpnia Naczelnny Wódz Józef Piłsudski wydał rozkaz cofnięcia się ku Wiśle celem przegrupowania sił, przygotowania kontruderzenia i zorganizowania obrony stolicy. Generał Józef Haller formował Armię Ochotniczą jako jej Generalny Inspektor.

Bitwa toczyła się na obszarze sięgającym na południe po Włodawę nad Bugiem, na północ po Działdowo. Rozpoczęła się 13 sierpnia 1920, kiedy siły Armii Czerwonej dowodzone przez Michaiła Tuchaczewskiego zbliżyły się na wschodnie przedpola Warszawy i pobliskiej Twierdzy Modlin. Pod naporem wojsk bolszewickich wojska polskie zostały zmuszone do ustąpienia w rejonie Radzymina. Obronna faza bojów koncentrowała się na froncie północnym, pozostającym pod dowództwem generała Józefa Hallera, głównie w rejonie Radzymina i Ossowa. Po 14 sierpnia polska 5. Armia gen. Władysława Sikorskiego przystąpiła do działań zaczepnych, odzyskując do 20 sierpnia szereg pozycji i zagrażając odcięciem wojsk bolszewickich.

16 sierpnia dowodzone przez Józefa Piłsudskiego grupy uderze-



Naczelnny Wódz - Józef Piłsudski

niowe przypuściły kontratak z południa, znad Wieprza, przełamując pod Kockiem i Cycowem front obrony przeciwnika, rozbijając całkowicie jego lewe skrzydło i wychodząc na tyły wojsk atakujących Warszawę. Kontratak polski zmusił siły rosyjskie do niezorganizowanego wycofania się na wschód i za Niemen. Armia Czerwona poniosła znaczne straty. W kolejnych tygodniach siły polskie przeszły do działań pościgowych, odnosząc kolejne zwycięstwa, które przypieczętowały zwycięstwo w wojnie, zagwarantowały Polsce niepodległość i umożliwiły zawarcie korzystnego dla II Rzeczypospolitej traktatu pokojowego z Rosją Sowiecką i Ukrainą, zabezpieczając wschodnie granice państwa polskiego aż do 1939 roku.

Wojsko Polskie uczestniczące w Bitwie Warszawskiej liczyło 113-123 tys. żołnierzy, 500 dział i ponad 1780 karabinów maszynowych, 2 eskadry samolotów, kilkadziesiąt

czołgów i samochodów pancernych i kilka pociągów pancernych. Straty strony polskiej wyniosły: ok. 4,5 tys. zabitych, 22 tys. rannych i 10 tys. zaginionych. Szkody wyrządzone sowiecom nie są znane. Przyjmuje się, że ok. 25 tys. bolszewików poległo, 60 tys. trafiło do polskiej niewoli, zaś 45 tys. zostało internowanych przez Niemców.

Według odnalezionych w ostatnich latach i ujawnionych w sierpniu 2005 dokumentów Centralnego Archiwum Wojskowego już we wrześniu 1919 szyfry Armii Czerwonej zostały złamane przez porucznika Jana Kowalewskiego. Manewr polskiej kontrofensywy udał się zatem m.in. dzięki znajomości planów i rozkazów strony sowieckiej i umiejętności wykorzystania tej wiedzy przez polskie dowództwo. Jednym z najważniejszych sukcesów polskiego wywiadu było przechwycenie i odszyfrowanie radiodepeszy dowództwa XVI Armii z 13 sierpnia, dotyczącej zajęcia Warszawy. Ważnym epizodem Bitwy Warszawskiej było zdobycie przez kaliski 203. Pułk Ułanów, dowodzony przez mjr. Zygmunta Podhorskiego, sztabu 4. Armii Sowieckiej w Ciechanowie 15 sierpnia, a wraz z nim kancelarii armii, magazynów i jednej z dwóch radiostacji, służących tej armii do łączności z dowództwem w Mińsku.

Zdaniem brytyjskiego polityka i dyplomaty Edgara D'Abernon, Bitwa Warszawska była jedną z osiemnastu przełomowych bitew w historii świata. Przywódca bolszewików Włodzimierz Lenin nazwał ją „ogromną porażką”.

(na podstawie Wikipedii opr. K.J.)

## HALLEROWI - W 100. ROCZNICĘ ZAŚLUBIN POLSKI Z MORZEM

- Miało być zupełnie inaczej - z hukiem, przytupem, morskim klimatem - mówiła Mirosława Rzempecka otwierając wystawę poświęconą „Zaślubin Polski z Morzem” i głównemu bohaterowi tego wydarzenia - gen. broni Józefowi Hallerowi. Niestety, koronawirus, który mocno rozprzestrzenił się w naszym powiecie, spowodował, że w otwarciu wystawy wzięło udział kilkanaście osób. W tym gronie znaleźli się jej twórcy: Maciej Janiak - ostrzeszowianin, przewodniczący rady budowy okrętów, a także komandor rez. prof. dr hab. Andrzej Makowski z Akademii Marynarki Wojennej. Swoją rolę w wystawie miał również Bohdan Ogródowski - komandor Jacht Klubu „Orion”.

- Ta wystawa związana z postacią gen. Hallera, jest naszym holdem dla Ostrzeszowa - mówił Maciej Janiak.

O Ostrzeszowie, ale także o swej fascynacji morzem wypowiadał się, przybyły z Gdyni, prof. Andrzej Makowski. Generał Józef Haller to według profesora jedna z najważniejszych postaci odradzającego się państwa polskiego, zarazem jeden z głównych twórców tego państwa. Tymczasem jest to postać często celowo pomijana, a kiedy już się o nim wspomina, to jako o dowódcy tzw. „Błękitnej armii”, na czele której przybył z Francji. Podobnie rzecz ma się z szeroko pojętymi sprawami morskimi. One, zdaniem gościa, wymagają gruntownej odbudowy.

Odbывая się co roku, 10 lutego, w Pucku uroczystości „Zaślubin Polski z Morzem” mają podniosły charakter. W tym dniu swoje święto obchodzi też Polska Marynarka Wojenna. Na koniec uroczystości ze śmigłowca zrzucany jest do Bałtyku

wieniec, w hołdzie wszystkim, którzy swe życie oddali na morzu. 10 lutego, to także święto Ligii Morskiej i Rzecznej. Organizacja ta honoruje osoby, instytucje lub miasta swym najwyższym odznaczeniem „Pierścieniem Hallera”.

Na wystawie, zorganizowanej przez Muzeum Regionalne, gen. J. Haller jest postacią najważniejszą. To właśnie on, stojąc na czele swej armii 10 lutego 1920 r. dokonał na plaży w Pucku symbolicznych zaślubin Polski z morzem. W sposób pokojowy i bezkrwawy otworzył niepodległej już ojczyźnie „okno na świat”. Trzy lata później Józef Haller wraz ze Stanisławem Thielem zostali pierwszymi Honorowymi Obywatelami Ostrzeszowa. Uchowanie obu generałów, które odbyło się 17 czerwca 1923 r., połączone zostało z uroczystością wmurowania kamienia

węgielnego pod Pomnik Poległych Bohaterów na ostrzeszowskim cmentarzu. 7 czerwca 1925 r., przy udziale licznie zgromadzonych towarzyszów, organizacji, społeczeństwa miasta, a także gen. Hallera, odbyło się odsłonięcie i poświęcenie pomnika.

W ostatnich dziesięcioleciach wolnej już Polski gen. Józef Haller znów popadł w niełaskę ostrzeszowskich samorządowców. Miał „przejąć” po Nowotce patronat nad osiedlem, ale władze wołały nazwać je os. Zamkowe. Jego imieniem nie nazwano dotąd żadnej ulicy, jedynie w 2000 r. na ścianie ostrzeszowskiego ratusza przytwierdzono pamiątkową tablicę poświęconą generałowi. Odtąd w Święto Niepod-



ległości składane są w tym miejscu kwiaty. Wiązankę kwiatów przed tablicą Hallera złożyli

również uczestniczący w otwarciu wystawy.

K. Juszczał

Wystawę z okazji 100. rocznicy zaślubin Polski z morzem i ukazującą gen. Józefa Hallera w Ostrzeszowie, a także dokonania Jacht Klubu „Orion” można zwiedzać (z zachowaniem reżimu sanitarnego) do 20 września - od wtorku do piątku w godz. 10.00-16.00 i w niedziele w godz. 10.00-15.00.

